

πισcentiam hanc per se esse naturalem homini; nunc tamen esse poenam, quia ille defectus, quasi sublatus erat divino dono, et ideo iterum illum contrahere poena est; et hoc modo dixit Augustinus 3, de libero Arbitrio, cap. 18, non esse hanc naturam hominis constituti, sed poenam damnati; cum tamen, eodem libro, cap. 22 et 24, dicat hominem in natura sua potuisse creari eo modo quo nunc est quoad inclinationem concupiscentiæ, idem ait 1 Retractorum, c. 9, et hinc theologi etiam dicunt non differre hominem nunc ab homine in puris naturalibus, nisi tanquam hominem nudum a nudato. Colligitur secundo quo sensu accipiendum sit per peccatum hominem fuisse spoliatum gratuitis, vulneratum in naturalibus: quod sumptum est ex Beda, Lucæ 10, licet ipse solum dicat fuisse hominem spoliatum innocentia, et vulneratum plagis peccatorum: habetur tamen illa sententia ex sensu Sanctorum in eo loco Ambrosii, Chrysostomi et Augustini, lib. 2, de Concordia Evangel., quæst. 19, et Bernardi, sermone 1, de Annuntiatione. Sensus vero illius sententiæ jam patet ex dictis. Dicit aliquis, si propterea tantum dicitur natura vulnerata, quia sublato justitiæ dono, quod naturales defectus impediebat, iterum illos contraxit; ergo non magis una potentia vulnerata est, quam alia, cum tamen D. Thomas et Augustinus dicant concupiscibilem et potentiam generatricem ac sensum tactus fuisse maxime vulnerata. Respondeo has potentias ex natura sua esse procliviores in objecta sua, vel certe magis excitare et commovere hominem, et ideo dici magis læsas, quia justitia originalis in his potentiis majores impetus reprimebat. Vide Augustinum, 14, de Civitate. Colligitur tertio et ultimo, quare dixerit divus Thomas concupiscentiam esse veluti materiale peccati originalis: sic enim loquitur, ut explicet Augustinus qui interdum vocat concupiscentiam originale peccatum, vel certe reatum originalis peccati, 1, de Nuptiis, c. 23 et 26. Augustinus tamen solum vult hunc reatum, vel debitum contrahendi inordinatam concupiscentiam esse ex originali peccato, ideoque per hunc tanquam per effectum explicat peccatum illud, ut colligitur ex eodem 1, contra duas Epistolas Pelagianorum, c. 13, et lib. 5, contra Julianum, c. 12 et 13, et lib. 6, cap. 8, ubi concupiscentiam vocat filiam originalis peccati. Idem 1, de Nuptiis, c. 24, et 1 Retractorum, cap. 15. Divus autem Thomas vocavit *materiale*, quia in justitia originali præcipuum et quasi formale, erat subjectio ad

Deum: rectitudo vero potentiarum inferiorum, quasi materiale, unde contrarias eis privationes vocat D. Thomas formale, et materiale in hoc peccato, et præcipue quando sunt conjunctæ ante Baptismum: et præterea ratio esse potest, quia concupiscentia est veluti materia præcipua, in qua versatur voluntas aversa a Deo per originale peccatum; proprie tamen loquendo concupiscentia hæc nullo modo constituit peccatum originale, neque est pars ejus, sed effectus, ut ex dictis patet. Vide Sotum 1, de Natura et gratia, cap. 8 et 9.

8 *Tertia propositio.* — Tertia propositio. Alia etiam poena originalis peccati in hac vita est mors, atque adeo cæteræ infirmitates, quæ consequuntur corpus corruptibile: est certa ex illo Genesios 2, *morte morieris*, quod intelligitur de morte corporis: patet etiam ex capite 3: *Pulvis es, et in pulverem reverteris*. Ita Hieronymus, in Quæstionibus hebraicis, et Augustinus 13, de Civitate, a cap. 12, et 1, de Peccatorum meritis, cap. 1, Cyrillus, 1, in Joan., cap. 15, ad Romanos 6, *Stipendium peccati mors*: idem, cap. 8, vers. 10, et 1, ad Corinth., 5, vers. 5, et videtur res definita in Concilio Milevitano et Tridentino. Plura pro hac assertionem et contrarii erroris sequentis confutatione, vide lib. 3, de Opere sex dierum, capite 14.

9. *Error contra præcedentem propositionem.* — *Ejus fundamenta dissolvuntur.* — In hac autem veritate erravit Pelagius, ut patet ex Augustino, lib. 1, de Baptismo parvulorum, cap. 2, licet libro 4, contra duas Epistolas Pelagianorum, cap. 4, dicat aliquos tandem Pelagianos confessos fuisse veritatem hanc. In eodem errore fuisse Hebræos ait Eugubinus, in Genesim: ubi refert Josephum in Antiquitatibus, et Philonem: ipseque fere consentit, et Jacobus Faber, ad Romanos 5, Scotus etiam, in 2, distinct. 19, non recte loquitur, non tam quod dixit hominem ante peccatum fuisse mortalem, licet non moriturum (hoc enim ad modum loquendi spectat, quo interdum utitur Augustinus, ut 1, de Peccatorum meritis, cap. 3), quam quia asserit potuisse contingere in illo statu hominem innocentem mori: ut si parentes destituerunt filium cibo et potu. Fundamentum hujus erroris fuit, quia mors est naturalis, et quia homo erat liber, et potuisset se occidere et non comedere, si vellet: sed hoc solutum est, nam licet effectus ille esset naturalis, sublatus tamen erat, et impeditus divino beneficio, atque adeo, quod redeat, poena est: et hoc modo, ut notavit Augustinus 1 Retrac-

tationum, cap. 26, dicitur in Scriptura, *Deum non fecisse mortem*, Sapient. 1, quia scilicet non est ex parte Dei instituta: et quia quod in se erat, illam abstulerat. Attamen Ecclesiastici 11, dicitur *mortem esse a Deo*, quia quatenus poena est, vult illa punire homines. Neque obstat libertas hominis, quia illa fieri posset ut peccaret ipse, necessarioque prius peccaret, quam ullo modo se occideret. In illo casu vero parvuli destituti, pertinuisset ad providentiam Dei in eo statu subvenire in omnibus hujusmodi defectibus, quia tota illa immortalitas potissimum providentia Dei nitebatur.

SECTIO VI.

Quæ poena respondeat originali peccato in vita futura.

1. Suppono eos qui in originali peccato tantum moriuntur post diem judicii resurrecturos, nam articulus resurrectionis generalis est, et illos etiam includit. De poena ergo animæ et corporis breviter dicendum est.

Prima propositio de poena damni peccati. — Prima propositio. Anima decedentis cum originali, præcipue punitur poena damni æterna, est de fide; nam ille qui caret gratia non habet jus ad gloriam, et qui decedit sine gratia ex hac vita, in futura nunquam illam obtinet, nec remissionem lethalis peccati.

2. *An ei respondeat poena sensus.* — Quod tamen habet dubium in hac poena est, an afferat parvulis tristitiam: ita enim apparet ex Gregorio, lib. 9 Moralium, cap. 16, ubi habet eos parvulos ad tormenta pervenire, et Augustino 1, de Peccatorum meritis, capit. 16, et 1, de Natura et gratia, cap. 8, et 5 lib. contra Julianum, cap. 8, dicit hos parvulos excludi a regno, et levissima poena puniri: idem in Enchiridio, cap. 39, et 3, de Libero arbitrio, cap. 23. Confirmatur: nam cognitio boni amissa causat tristitiam: at parvuli cognoscunt se amisisse illud regnum vel cognitione naturali, quia comprehendunt etiam naturam suam, cognoscuntque aptam ad illam felicitatem, vel certe cognoscunt in die judicii: et ita sentit Abulensis, quæst. 662, in cap. 25 Matth., et Soto 1, de Natura et gratia, cap. 14, in hoc inclinatur.

3. *Verior sententia.* — Contraria tamen sententia et probabilior, quam D. Thomas, 2, distinct. 33, quæst. 12, art. 2, tenet, Bonaventura, in secunda parte distinctionis, quæst. 2, Richardus 4, distinct. 50, quæst. ultima, et

Catherinus, opusculo de hac re. Et patet primo, quia tristitia de illa carentia est maxima omnium poenarum quas sentiunt damnati in inferno, ex Chrysostomo, homilia 24, in Matth. Non est autem verisimile parvulos affici summa poena non propria voluntate commissa culpa, cum præsertim hæc poena, quæ sentitur, inordinatæ delectationi voluntatis respondeat, ex Apocal. 18: *Quantum glorificavit se, et in deliciis fuit, tantum date illi tormentum et luctum*. Item, quia cum hæc tristitia magna sit et æterna, et parvuli illi destituti sint gratia Dei, non posset non generare aliquem modum odii et impatientiæ. Confirmatur: nam ideo in hac vita ad remissionem originalis peccati per se necessarius non est ullus dolor: quare, etc.

4. *Ad argumentum in num. 2.* — Ad argumentum ex Patribus respondendum ipsos vocare poenam et tormentum ipsam privationem gloriæ, quamvis non sentitur. Ad confirmationem D. Thomas respondet, parvulos habere quidem cognitionem illam, sed non contristare eos, quia simul cognoscunt non habuisse modum, neque viam evadendi illud damnum, quia non proxime fuerunt dispositi ad obtinendum illud bonum; sed hoc difficile creditur est: unde probabilius videtur quod, ibidem, D. Thomas ait, nihil cognoscere parvulos illos de beatitudine supernaturali: nam quod Soto ait naturali cognitione posse animam cognoscere prædictam privationem, et aptitudinem ad felicitatem æternam, falsum est, ut alibi demonstratur; de quo vide etiam supra, in tract. 1, ad finem, quia illa felicitas est omnino supernaturalis: quod si naturalis cognitio non sufficit, non est necessarium eos id cognoscere divina revelatione jam ad illud de die judicii, probabile est ibi parvulos non adfuturos, ut diximus, tom. 2, in 3 part., disput. 57, sect. 7, et licet adsint, non esse necesse omnia comprehendant quæ ibi geruntur: vel ad summum in genere intelligent Deum reddere bonis præmia, et supplicia impiis, quæ, et qualia sint, non necessario assequuntur: quia vero ipsi tempus non habuerunt bene, vel male operandi, nihil de suo præmio, vel poena intelligent, sed tantum manere se in bonis naturalibus: suaque proinde forte erunt contenti, licet videant alios majus bonum recipere.

5. *Secunda propositio.* — Secunda propositio. Parvuli post hanc vitam non patientur poenam sensus: est omnium theologorum supra citatorum, et D. Thomæ, quæst. 5, de Malo,

art. 2, ubi eam probat, quia hæc pœna respondet pravæ conversioni, quam parvuli non habent. Confirmatur, nam ex sententia communi parvuli sunt in limbo, et non in inferno: si vero puniendi essent pœna ignis, in communi loco eam subirent. Colligitur etiam ex cap. *Majores*, de Baptismo, ubi dicitur carentiam visionis divinæ esse pœnam originalis peccati, gehennam vero actualis: gehenna autem ex communi usu Sanctorum significat pœnam ignis: patet denique rationibus factis. Contrarium vero tenet Gregorius 2, distinct. 31, quæst. 3, propter quædam loca Augustini, sed in his, quæ adduximus, potius nostræ favet sententiæ. Alia vero loca ex libro de Fide ad Petrum, cap. 3 et 25, et 5 Hypognoticon, non habent tantam auctoritatem, quia non censentur Augustini. Gregorii rationes omitto, quia vim non habent.

6. *Tertia propositio.* — Tertia propositio. Post resurrectionem patientur parvuli in anima eandem pœnam quam ante: in corpore vero solam privationem illius gloriæ quæ ad corpus pertinet. Ita D. Thomas, supra, et omnes, ex quo infero fore ut illi parvuli habeant tunc veram Dei cognitionem naturalem, et amorem ejus super omnia, atque adeo reliquas

naturales virtutes, et corpora impassibilia, non per intrinsicam dispositionem, sed ex providentia Dei et ipsorum, quia debent esse æterna: unde non indigebunt cibo, neque potu, quia omnis alteratio tunc cessabit, Deo ita providente: itaque neque patientur rebellionem carnis, neque interiorem, neque exteriorem pugnam: quia etiam hæc esset pœna sensibilis, et omnia hæc pertinent ad viam, illi vero sunt suo modo in termino: atque in his fere conveniunt theologo, solum de loco in quo erunt dubitant aliqui: Soto vult futuros in loco inferni prorsus tenebroso, quia Augustinus 1, de Peccatorum meritis, c. 23, id indicat, sed vere non affirmat, ut patet ex c. 24 et 25. Idem tamen tenet Bonaventura. Cæteri vero pie et probabiliter censent habitationem illorum futuram in hoc mundo, quia revera magna pœna sensibilis esset detineri in illo loco: unde quidam censent, licet non recte, non esse aliam pœnam ignis in inferno. Est etiam alia ratio, quia tota pœna parvulorum debet esse privativa sicut culpa, detineri vero in illo loco positiva pœna est. Tandem quia naturalia non fuerunt hoc peccato diminuta: habebunt ergo illum locum, qui ipsis consentaneus est ex sua natura: atque hæc satis sint de peccatis.

LAUS DEO VIRGINIQUE MATRI.

FINIS TRACTATUS DE PECCATO ORIGINALI.

INDEX RERUM, VERBORUM

ET SENTENTIARUM

QUÆ IN HOC OPERE CONTINENTUR.

PRIOR NUMERUS PAGINAM, ALTER COLUMNAM, TERTIUS EJUSDEM COLUMNÆ NUMERUM MARGINALEM DENOTAT.

A

ACTIO.

Actiones liberæ imperatæque a voluntate fiunt, et sunt propter finem. 16,2,2
 Quæ habent objectum, dici etiam possunt fieri propter ipsum, tanquam propter finem, ut contemplatio: quæ vero non habent ut cytharizatio, productio ipsa dici potest propter terminum, tanquam propter finem, terminus vero non est propter finem. *ibid.*
 Actio proprie etiam dicitur quæ est necessaria. 20,1,6
 Actio voluntatis necessaria cum advertentia, dici potest actio hominis, non tamen proprie humana. *ibid.*,7
 Actio humana si intelligatur illa, quæ moralis est, tunc sola libera est humana, si vero per humanam intelligatur procedens ab homine cum deliberatione, tunc etiam necessaria est humana. 21,1,9
 Actio ut actio non est violenta agentis. 185,2,3 et 4
 Actio qua ignis elevatus frigidificaret, non esset ei violenta. 186,1,4

ACTUS.

Actus elicitus voluntatis circa media sunt propter finem, quamvis non sint directum objectum electionis. 16,2,3
 Actus voluntatis ut dicatur propter finem, non oportet, ut sit liber. 18,2,2
 Actus voluntatis possunt esse necessarii aut ex imperfectione, aut ex perfectione. *ibid.*,1
 Actus necessarius non denominatur liber ex eo quod oriatur ex libero, ut amor patriæ ex amore viæ. 20,2,8
 Actus qui a voluntate hominis non ordinatur, ut nutritio, prima intellectio, etc., non sunt propter finem ab homine intentum. 22,2,4
 Actus vitales contrarii nequeunt esse simul etiam remissi. 197,2,8
 Actus moralis substantia pendet ex quatuor causis, esto ut physicus est, non sic pendeat. 235,1,5
 Actus imperatus et imperium constituunt moraliter unum actum. 273,2,1
 Actus liber quoad rationem utilis, vel convenientis, et indeliberatus quoad rationem honesti, vel turpis, an sit moralis. 279,1,9
 Actus humani bonitas objectiva, quomodo ex objecto, et circumstantiis sumatur. 298,2,3
 Actus moraliter bonos nullos dari in homine, error. 305,2,1 et seq.
 Actus voluntatis non dicuntur tantum boni a bonitate objecti, sed a sua, quam habent formaliter. 308,1,2

Actum esse bonum, vel convenientem naturæ humanæ, quid importet. 314,1,16
 Actus ut dicatur bonus nulla malitia ei adjungi debet. 315,2,21
 Actus ut sit bonus simpliciter non requirit quatuor bonitates. 316,1,2 et seq.
 Actus voluntatis bonum sequuntur aliquot proprietates, quæ illum non reddunt meliorem, sed ab ipsa ejus bonitate manant. 317,1,6
 Actui voluntatis duplex bonitas tantum competit, una intrinseca, altera extrinseca, quando ab alio actu bono imperatur. *ibid.*,2,7 et seq.
 Actus imperans bonum actum non habet ab eo specialem bonitatem præter ipsam formalem. 318,2,9 ad fin.
 Actus interni bonitas ex objecto est specifica, licet dicatur interdum generica, et ea quæ est ex circumstantiis specifica. 320,1,2
 Actus internus voluntatis sumit bonitatem ex objecto formali per se intento, quod in actibus malis non reperitur. 320,2,7,8 et 12
 Actus qui tendit ad honestum in communi ad quam virtutem spectet. 322,2,14 et seq.
 Actus voluntatis et intellectus indivisibiliter attingunt objectum materiale et formale. 320,2,7 et seq.
 Itaque in unoquoque actu non sunt duæ partes quasi integrantes. 321,1,8
 Nec quasi materia et forma. 321,2, à n. 9 usque ad 16
 Nec quasi accidens et subjectum. 323,2,17
 Actus unus non potest tendere ad unum objectum materiale sub pluribus bonitatibus primariis, quarum unaquæque det suam realem specificationem: et ob eandem rationem non potest idem actus esse fidei et scientiæ: nec idem habitus pertinere ad duas species virtutis, nec idem actus esse simul naturalis et supernaturalis. 329, sect. 3, per totam.
 Si tamen intellectus concipiat bonitates per modum unius ut potest in quibusdam, tunc voluntas in illas tendet unico actu. 326,2,13
 Actuum bonorum unitas specifica, vel numerica, quomodo ex objectis sumatur. 333, sect. 4, per totam.
 Actus potest esse bonus ex objecto absque ulla bonitate ex circumstantiis objectivis. 335,2,3
 Actus dandi, verbi gratia, viginti aureos non necessario æquivalet actibus viginti. 341,1,15
 Actus voluntatis bonus ex objecto non potest habere, alias bonitates ex circumstantiis supervenientes priori. 342,1,18
 Sed tales circumstantiæ causant distinctos actus et bonitates. *ibid.*